

BODY AND SOUL WITHIN THE CONJUGAL RELATIONSHIP

George-Ștefan SILIVESTRU

PhD Student, „Ovidius” University of Constanța

Abstract: The conjugal relationship is sanctified only within marriage and only when the love that underlies it (the relationship) is anchored in eternity (everlastingness). Our corruption ridden society equates marriage with sexual privilege. Carnal relationship is a mystery. This is extraordinary, it is holy, it is blessed. Sexual intercourse is sanctified only within the family, within the marriage, since the Creator conceived sexual intercourse for a purpose, and when its purpose is not fulfilled or is overlooked the disastrous effects of this activity are evident. Individuals sanctify themselves in marriage. They become "one body". Love anchors them and gives them meaning.

Keywords: Christian family, Sacrament of Marriage, love, sexuality, conjugal anthropology

Introducere

Istoria omului începe cu familia – crearea primilor oameni, Adam și Eva, binecuvântarea lor în Eden (Fac. 1, 28) – și se încheie cu nunta cerească dintre Hristos – Mirele nenunțat și Biserică – Mireasa nenunțată (Apoc. 18, 23)¹.

Familia poate fi definită ca un grup social de oameni legați prin strămoși, căsătorie ori adopție, care trăiesc împreună, formează o unitate economică și cooperează la creșterea copiilor².

Căsătoria este un aranjament aprobat social între bărbat și femeie care implică o relație economică și sexuală³.

Căsătoria nu este o „adăugire” religioasă la viața individuală a individului, ci un eveniment care eliberează viața de necesitatea naturală: ea transfigurează existența făcând din ea un ipostas de alteritate și de libertate personală. De aceea, taina Căsătoriei nu trebuie nicidecum considerată ca binecuvântarea solemnă a legăturii amoroase naturale, ca o valorizare religioasă a instituției obișnuite a familiei⁴.

Căsătoria, în plenitudinea ei de taină, presupune iubirea adevărată, izvorâtă din iubirea lui Dumnezeu, iar iubirea presupune omul ca „persoană” care „se definește ca raportare și relație și redefinește o raportare și o relație. Principalul conținut semantic al cuvântului exclude posibilitatea de a interpreta persoana ca individualitate în sine, în sfera spațiului relației”⁵.

Relația de iubire dintre două persoane presupune o cunoaștere și o purtare reciprocă. Iar, „în lumea obiectivă a căderii – afirmă profesorul și filosoful Yannaras – erosul rămâne o ultimă posibilitate de a face din viață o relație și o cunoaștere”⁶.

¹ Pr. Dr. Vasile Gavrilă, *Cununia – viață întru Împărăție*, Prefață de P. S. Prof. Univ. Dr. Liviu (Laurențiu) Streza, Episcop al Caransebeșului, București, Editura Fundația „Tradiția Românească”, 1999, p. 219.

² Mircea Agabrian, *Sociologie*, Alba-Iulia, Editura Didactica, 1999, p. 219.

³ *Ibidem*.

⁴ Cristos Yannaras, *Libertatea moralei*, Traducere de Mihai Cantuniani, București, Editura Anastasia, 2004, p. 164.

⁵ Idem, *Persoana ca eros*, apud Pr. Dr. Vasile Gavrilă, *op. cit.*, p. 333.

⁶ *Ibidem*.

Căsătoria ca Taină

„Taina aceasta este mare; iar eu zic în Hristos și în Biserică” (Efes. 5, 23)

Sfintele Taine sunt izvoare ce înprospătează forțele morale ale tuturor credincioșilor ce le primesc cu vrednicie. Harul divin pe care-l dobândește cineva cu ajutorul acestor Taine este puterea care-l pune în legătură nemijlocită cu Dumnezeu, izvorul binelui suprem⁷.

Numind-o Taină, Sfântul Apostol Pavel ne arată că nunta are loc în Împărăția lui Dumnezeu și, deci, nu poate fi limitată la un plan terestru.

Folosind cuvântul „taină” (*mysterion*) și parcă el însuși cutremurat de adâncimea ei mistică, Pavel stabilește aici, într-o pregnantă formulă conclusivă la învățătura că „bărbatul este cap fameii, așa cum Hristos îi este cap Biserici” (relație de subordonare în care însă iubirea sfințitoare transcede mistic însăși ideea de „inegalitate”), adevăratul caracter și adevăratul conținut al învățăturii creștine. Cu privire la acest loc, Al. Schmemmann scrie: „Atât timp cât privim căsătoria numai în legătură cu aceia care se căsătoresc și nu o raportăm la Biserica întreagă, și prin aceasta la lumea întreagă, nu vom înțelege niciodată caracterul sacramental al ei, acea mare Taină de care vorbește Sfântul Apostol Pavel «Iar eu zic în Hristos și în Biserică»... În acest sens, Taina Căsătoriei este mai cuprinzătoare decât familia: este Taina iubirii dumnezeiești, Taina atotcuprinzătoare a existenței, și acesta e motivul pentru care ea interează întreaga Biserică, și prin Biserică, întreaga lume”⁸.

Mai mult chiar, toate catehismele și manualele de teologie ortodoxă definesc căsătoria ca o taină și o numesc nuntă sau cununie: „Taina Nunții este un act sfânt, de origine dumnezeiască, în care, prin preot, se împărtășește harul Sfântului Duh unui bărbat și unei femei ce se unesc liber în căsătorie, care sfințește și înalță legătura naturală a căsătoriei la demnitatea reprezentării unirii duhovnicești dintre Hristos și Biserică”⁹.

Actul trupesc

Societatea noastră, asaltată de stricăciune, consideră căsătoria ca fiind același lucru cu privilegiile sexuale. Totuși, căsătoria reprezintă o obligație a bărbatului față de femeie, liber asumată și transferată prin binecuvântarea Bisericii. Relațiile sexuale nu sunt altceva decât o expresie a unității spirituale și a angajamentului comun care începe cu o viață morală, intelectuală și personală¹⁰.

„Traseul” natural al sexualității omenești sfârșește în actul trupesc. Miez fierbinte, dă la iveală realitățile cele mai incontroleabile, cele mai bulversante, voluptatea și orgasmul.

⁷ Pr. Prof. Ilie Moldovan, *În Hristos și în Biserică, Adevărul și frumusețea căsătoriei, Teologia Iubirii II*, Alba-Iulia, Editura Reîntregirea, 1996, pp. 9-10.

⁸ Al. Schmemmann, *Ans der Freude-Verlag, apud Răzvan Codrescu, Teologia sexelor și Taina nunții. O introducere ortodoxă în antropologia conjugală*, București, Editura Christiana, 2002, p. 161.

⁹ Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică*, vol. III, apud Pr. Prof. Dr. Vasile Gavrilă, *op. cit.*, p. 55.

¹⁰ Arhiepiscopul Hrisostom de Etna, *Elemente de psihologie pastorală ortodoxă*, Ediția a II-a revăzută, Traducere de Daniela Constantin, Galați, Editura Buna-Vestire, 2003, p. 106.

Simpla plăcere, starea de bine pe care bărbații și femeile o resimt unii în preajma celorlalți devine insuficientă din punct de vedere conceptual. Voluptatea este mai mult decât simpla plăcere. Ea interpretează făptura noastră psiho-somatică la adâncimi care, de regulă, nu înregistrează plăcerile ori durerile obișnuite¹¹.

Plăcerea e o stare, un „un semafor” senzorial-afectiv, poate să coexiste cu alte stări, își dispută cu ele teritoriul sensibilității. Ea nu fixează atenția așa cum o face voluptatea. Aceasta din urmă acaparează aproape în întregime sensibilitatea însăși, se lăbărțează pe intensele ei domenii de expresie, ecranează gândirea discursivă și concentrează interesul și resursele în întâmpinarea unui eveniment inedit: orgasmul, extazul firii¹². Despre acesta din urmă se afirmă că este o componentă necesară a „fericirii”¹³.

Relația trupească este o taină

Relația trupească nu este o simplă relație de cuplu; în realitate ei, tinerii, intră amândoi într-o nouă relație cu înțeleptul Creator, pornind de la premisa că, prin intermediul ei, cei doi participă și se împărtășesc din dragostea lui Dumnezeu¹⁴.

Se urmărește schimbarea de facto a traseului dorinței: din registrul egoist al corporalității fiziologice în cel al relație personale, mai întâi. Apoi în perspectiva unei corporalități bisericești. Din „vreau pentru trupul meu” către „veau pentru tine”. Apoi, „te vreau pentru Biserică” ceea ce este sinonim cu „te vreau pentru veșnicie”¹⁵.

Relația trupească este o taină. Acest lucru este extraordinar, este sfânt, este binecuvântat. Când relația noastră trupească va fi adevărată vom descoperi un dar dumnezeiesc pe care niciodată nu l-am bănuțit că este între noi.

Comuniunea trupească ne leagă de cele mai lăuntrice pulsații ale universului. Ne unește cu puterea care pune pământul pe traiectoria lui, cu puterea care face ca seva să urce până în vârful copacilor, care luminează stelele nopții, care mână apa în râuri, care aduce uneori două suflete atât de aproape încât pot citi sensul vieții unul în ochii celuilalt¹⁶.

Iubirea ca relație între trupesc și sufletesc

Noi folosim cuvântul „iubire” referitor la multe tipuri de sentimente și emoții diferite. Mulți oameni folosesc cuvântul cu mare libertate, clamând că „iubesc” lucruri ca înghețata, schiul sau un anumit film.

Iubirea romantică este un tip unic al iubirii. Ea implică atracția fizică și emoțională, la fel și idealizarea, care înseamnă că vezi persoana absolut într-o lumină pozitivă și să eșuezi să recunoști orice tresături negative¹⁷.

¹¹ Monahul Daniel Cornea, *Sexualitatea o privire prin tinda Bisericii*, București, Editura Christiana, 2004, pp. 17-18.

¹² *Ibidem*.

¹³ André Bejin, *Puterea sexologilor și democrația sexuală*, în *Sexualități Occidentale*, Traducători Miruna și Bogdan Tătaru-Cazaban, București, Editura Antet, 1999, p. 236.

¹⁴ Charlie W. Shedd, *Scrisori Caterinei. Sfaturi unei tinere căsătorite*, Traducere Pr. Constantin Coman, Garoafa Coman, București, Editura Bizantină, 1998, p. 86.

¹⁵ Monahul Daniel Cornea, *op. cit.*, p. 65.

¹⁶ Charlie W. Shedd, *op. cit.*, p. 86.

¹⁷ M. Agabrian, *op. cit.*, p. 223.

În iubire, omul face pentru prima oară cu adevărat cunoștință cu sine însuși. Si aceasta prin intermediul unui celălalt, aproximativ după următorul scenariu:

- ❖ constată (nu doar cu titlu informativ, ci existențial) că celălalt există;
- ❖ își dorește foarte mult ca celălalt să existe;
- ❖ inexplicabil, faptul că celălalt există devine mai important, mai semnificativ decât faptul că el însuși există¹⁸.

Referitor la acest lucru, Părintele Dumitru Stăniloae scrie: „În bucuria ce o avem de tine, în iubirea mea de tine, care merge până la uitarea de eul meu, ca să te pun în locul lui pe tine, în unirea dintre mine și tine, natura umană repartizată în persoane își biruiește împărțirea și se regăsește pe sine în unitatea ei, fapt care-i produce o bucurie debordantă. Repartizarea în persoane a fost și este necesară pentru că din iubirea reciprocă dintre ele să-și descopere o valoare și o frumusețe pe care altfel n-ar fi putut-o descoperi”¹⁹.

În viața noastră dragostea apare mai întâi ca eveniment, apariția ei duce la o adâncă meditare asupra evenimentului intern, sufletesc, cât și, în același timp, la observarea și analiza oricărui om căruia i se întâmplă să iubească. Aici e vorba de senzațiile, gândurile și conținutul conștiinței ce se manifestă la fiecare dintre noi atunci când „iubește” pe cineva de sex opus. Comportarea noastră în asemenea împrejurări poate fi descrisă, se poate încerca o explicare a acesteia, o descoperire a condițiilor pe care ea se desfășoară²⁰.

În privința iubirii dintre bărbat și femeie remarcăm că la început, în faza inițială, ea este castă. Iubirea debutează mai mult printr-un fel de respect, un foarte mare interes pentru persoană, uimire, ușoară teamă.

Între cei doi are loc un intens proces de comunicare (pachete mari de date, rată uriașă de transfer...).

Sexul este ultimul dintre aceste lucruri pe care vor vrea să și le „spună” unul altuia. Și atât timp cât iubirea lor este autentică, vor vrea să și-l spună la modul exclusiv²¹.

Sexualitatea în câmpul iubirii

Marca specifică a iubirii este interesul față de celălalt²². Studiile recente privind sexualitatea se referă fie la căsătoria creștină și caracterul ei sacramental, fie la problema sensibilă a sexelor și implicațiile ei pentru clerul Bisericii.

Discuțiile privind sexualitatea se concentrează, de regulă, asupra relației dintre funcțiile ei procreative și „unitive”²³.

Sexualitatea suferă câteva mutații în câmpul iubirii:

¹⁸ Monahul Daniel Cornea, *op. cit.*, p. 23.

¹⁹ Pr. Dumitru Stăniloae, *Trăirea lui Dumnezeu în Ortodoxie*, apud Daniel Cornea, *op. cit.*, p. 22.

²⁰ Rudolf Nenberg, *Probleme de educație a sexelor*, Traducere din limba germană de Corvin Gruia, București, Editura Tineretului, 1962, p. 64.

²¹ Monahul Daniel Cornea, *op. cit.*, p. 24.

²² *Ibidem*.

²³ Pr. Prof. Dr. John Breck, *Darul sacru al vieții*, Traducere și cuvânt înainte de Preasfințitul Dr. Irineu Pop Bistrițeanul, Cluj-Napoca, Editura Patmos, 2001, p. 85.

- ❖ în iubire, actul sexual îmbogățește orizontul existențial al partenerilor, cei doi nu se simt doar satisfăcuți, ci împliniți;
- ❖ în iubire, sexualitatea răspunde pentru prima dată exigenței fidelității;
- ❖ iubirea aduce prima și o anume evidență a duratei, în sensul că este de neconceput ca o „ofertă” mai atractivă să o poată înlocui vreodată pe cea prezentă.

Deși actul sexual rămâne un loc predilect al întâlnirilor celor doi, în mod paradoxal accentual relației nu cade totuși pe sex.

Ceea ce numim îndeobște „o mare iubire” nu îi este dată oricui. Principalul motiv este acela că în vreme ce mulți declară că o doresc, în realitate foarte mulți se arată dispuși să îi satisfacă exigențele.

Unirea dintre parteneri deschide celor doi indivizi perspectiva fabuloasă a existenței personale. Cei doi descoperă în, prin și dincolo de relația lor o altă unire, un fel de solidaritate profundă cu întreg universul creat. Se simt solidari cu lumea și într-un anume sens, responsabili față de ea.

Competențele iubirii omenești se rezumă, din păcate, la acest tip de experiență²⁴.

Chiar dacă oferă întotdeauna – paradoxal - mai mult și mereu altceva decât putem concepe, actul trupesc rămâne în permanență incongruent cu nevoile și așteptările noastre intime. Cel mai greu va fi să acceptăm lăuntric această realitate pe care experiența o face de fiecare dată accesibilă.

Oricât de aparent totală ar fi împlinirea, oricât de copleșitor de bogate voluptățile, rămân întotdeauna mici intervale care nu izbutesc să acopere fără rest dorința.

Consumarea iubirii conduce, cu timpul, în preajma limitelor pasiunii, ceea ce contrazice orizontul intim al așteptării, întrucât dorința nu recunoaște și nu poate să accepte limita.

Intuirea izvorului transcendent al iubirii nu e totuna cu ancorarea în el. În absența instanței dumnezeiești care să o gireze în mod organic, iubirea se arată extrem de fragilă, expusă unor mari primejdii.

Căderea din iubire este o taină abisală, ca și iubirea însăși. Aflat singur în fața tainei răului, omul are relativ puțin sorți de izbândă. Dovadă rarismile exemple de iubire autentică și statornică. Presupunând chiar că a supraviețuit asalturilor realității, omul rămâne în continuare sub stăpânirea determinărilor naturale („sub vremi”) și singur nu izbutește să se ridice până la izvorul transcendent al iubirii.

Acesta este momentul ascetic al abordării sexualității. „Motorul de cântare” va fi de aici înainte binomul satisfacției/împlinirii, latura statistică, respectiv dinamică a unei aceleiași realități.

La început, nota dominantă este împlinirea. Aceasta datorită unei dinamici extraordinare a relației. O efervescență și o expansivitate a dorinței face ca fiecare să avanseze adânc pe teritoriul celuilalt, înglobându-l în sine. Un sine comun al celor doi, un singur trup²⁵.

²⁴ Monahul Daniel Cornea, *op. cit.*

²⁵ *Ibidem.*

Sfințirea relației conjugale

„Căsătoria - spune Părintele Dumitru Stăniloae - este în același timp dragoste și ajutor, bucurie de celălalt și răbdare a lui. Pentru toate acestea se dă celor doi ce se căsătoresc harul dumnezeiesc. Iubirea unește uimirea în fața tainei celuilalt cu răbdarea neputințelor lui și ajutorarea lui în ele (...) Harul dumnezeiesc este cerut pentru ca acei ce se căsătoresc să poată frâna tendința spre satisfacerea exclusivă a poftii trupești, care coboară pe fiecare din cei doi la starea de obiect al egoismului pătimăș al celuilalt, ca să poată înfrâna orice tip de egoism și infidelitate a unui soț în raporturile cu celălalt; e cerut pentru întărirea răbdării fiecăruia față de insuficiențele celuilalt și a voinței de ajutorare a lui, ca să facă adâncă iubirea lor în Hristos”²⁶.

În puține cuvinte, suntem edificați cu privire la conținutul a ceea ce putem numi sfințirea relației conjugale - implicit - a celei trupești: adâncirea iubirii.

Această relație se sfințește în cadrul căsătoriei. Sfinții Părinți accentuează caracterul pozitiv și sacramental a unirii conjugale în cadrul ceremoniei căsătoriei.

În poemul său „Laudă fecioarei”, Sfântul Grigore Teologul vorbește despre cuplurile căsătorite astfel: „Uniți într-un singur trup, una în duh, ei trăiesc prin iubirea lor reciprocă, întrucât căsătoria nu îndepărtează de Dumnezeu, ci apropie mai mult de El, pentru că Dumnezeu Însuși este cel care ne atrage spre aceasta”. Iubirea conjugală are, prin urmare o valoare sacramentală, tinzând spre perfecțiunea pentru care a fost creată, nu prin simpla satisfacție sexuală, ci prin îndreptarea spre Dumnezeu, obiectul celui mai adânc și arzător dor al sufletului²⁷.

Dumnezeu este Cel ce face posibilă unirea conjugală și, mai mult, Cel ce o susține activ în vederea unui anumit scop. Harul Său, prin urmare, nu are un efect costator, dar nici unul afrodisiac. El nu inhibă relația trupească, nici nu-i exaltă parametri cantitativi, ci o sfințește, o asimilează în metabolismul eclesial²⁸.

Relația sexuală este sfințită numai în cadrul familiei, a căsătoriei, deoarece Creatorul a conceput relațiile sexuale cu un anumit scop, iar atunci când scopul lor nu este împlinit sau este trecut cu vederea efectele dezastruoase ale acestei activități sunt evidente.

Indivizii se sfințesc în cadrul căsătoriei. Ei devin „un singur trup”. Iubirea îi ancorează și le dă sens. În Omilia 20 la Efeseni, Sfântul Ioan Gură de Aur afirmă: „Nicio relație între oameni nu este mai strânsă ca iubirea existentă între soț și soție, dacă ei sunt uniți așa cum ar trebui să fie”. Și continuă: „Această iubire (*eros*) este adânc înrădăcinată în ființa noastră. Neobservată, ea atrage trupurile bărbaților și femeilor unele spre altele, întrucât la început femeia a fost făcută din bărbat, iar din bărbat și femeie alți bărbați și alte femei”.

²⁶ Pr. D. Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, apud *Ibidem*.

²⁷ Pr. Prof. Dr. John Breck, *op. cit.*, p. 93.

²⁸ Monahul Daniel Cornea, *op. cit.*, p. 53.

Iubirea care unește bărbatul și femeia într-un „singur trup” își are temelia în „dorul după Dumnezeu”, ea este răspunsul omului la iubirea dumnezeiască eternă care caută să aducă la comuniunea cu Sine pe toți purtătorii chipului divin²⁹.

Așadar, am văzut că relația conjugală se sfințește numai în cadrul căsătoriei și doar atunci când iubirea care stă la baza ei (relației) este ancorată în veșnicie (eternitate).

Bibliografie:

- Biblia sau Sfânta Scriptură*, tipărită sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a Preafericitului Teoctist Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române cu aprobarea Sfântului Sinod, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1997.
- Agabrian, Mircea, *Sociologie*, Alba-Iulia, Editura Didactică, 1999.
- Brek, Preot Prof. Dr., John, *Darul scaru al vieții*, Traducere și Cuvânt înainte de Prea Sfințitul Dr. Irineu Pop Bistrițeanul, Cluj-Napoca, Editura Patuos, 2001.
- Cernichevici, Silvia, *Educație și eros, Ghid pentru educatori, părinți și tineri*, Iași, Editura Polirom, 2001.
- Codrescu, Răzvan, *Teologia sexelor și Taina Nunții, O introducere ortodoxă în antropologia conjugală*, București, Editura Christiana, 2002.
- Cornea, Monahul, Daniel, *Sexualitatea o privire din tinda Bisericii*, București, Editura Christiana, 2004.
- Gavrilă, Pr. Dr. Vasile, *Cununia-viață între împărăție*, Prefață de P. S. Prof. Univ. Dr. Liviu (Laurențiu) Streza, Episcop al Caransebeșului, București, Editura Fundația „Tradiția Românească”, 1999.
- Arhisotom de Etna, Arhiepiscopul, *Elemente de psihologie ortodoxă*, Ediția a II-a revăzută, Traducere de Daniela Constanțiu, Galați, Editura Buna-Vestire, 2003.
- Macnab, Francis, *Dorința sexuală*, Traducere de Daniela Eliza Ghinea, București, Editura Iri, 1997.
- Moldovan, Pr. Prof. Ilie, *În Hristos și în Biserică, Adevărul și frumusețea căsătoriei, Teologia iubirii II*, Alba-Iulia, Editura Reîntregirea, 1996.
- Neubert, Rudolf, *Probleme de educație a sexelor*, Traducere din limba germană de Corvin Gruia, București, Editura Tineretului, 1962.
- Sexualități Occidentale*, Traducători Mirune și Bogdan Tătaru-Cazaban, București, Editura Antet, anul 1999.
- Shedd, Charlie W., *Scrisori Caterinei, Sfaturi unei tinere căsătorite*, Traducerea Pr. Constantin Coman, Garoafa Coman, București, Editura Bizantină, 1998.
- Yannaras, Cristos, *Libertatea moralei*, Traducere de Mihai Cantuniani, București, Editura Anastasia, 2004.

²⁹ Pr. Prof. Dr. John Breck, *op. cit.*, pp. 92-93